<https://doi.org/10.5817/RPT2017-2-6>

MEZINÁRODNÍ PŘÍSLUŠNOST SOUDŮ VE SPORECH Z PORUŠENÍ PRÁV PRÁVNICKÉ OSOBY ZVEŘEJNĚNÍM ÚDAJNĚ NESPRÁVNÝCH INFORMACÍ NA INTERNETU

TEREZA KYSELOVSKÁ¹

Soud: Soudní dvůr Evropské unie (velký senát)
Věc: C-194/16
Datum: 17. 10. 2017
Dostupnost: eur-lex.europa.eu

PRÁVNÍ VĚTA

1. Článek 7 bod 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že právnická osoba, která tvrdí, že její osobnostní práva byla porušena zveřejněním nesprávných údajů, jež se jí týkají, na internetové stránce a tím, že nebyly odstraněny komentáře, jež se jí týkají, může podat žalobu, jíž se domáhá opravy těchto údajů, odstranění těchto komentářů a náhrady veškeré utrpěné újmy u soudů toho státu, v němž se nachází středisko jejích zájmů.

Pokud dotčená právnická osoba vykonává hlavní část činnosti v jiném členském státě než ve státě místa svého sídla, může tato osoba podat žalobu na údajného původce zásahu na základě místa projevu škody v tomto jiném členském státě.

¹ JUDr. Tereza Kyselovská, Ph.D. působí jako odborná asistentka na katedře mezinárodního a evropského práva na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Kontaktní e-mail: Tereza.kyselovska@law.muni.cz.

2. Článek 7 bod 2 nařízení č. 1215/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že osoba, která tvrdí, že její osobnostní práva byla porušena zveřejněním nepravdivých údajů, jež se jí týkají, na internetu a tím, že nebyly odstraněny komentáře, jež se jí týkají, nemůže podat žalobu, jíž se domáhá opravy těchto údajů a odstranění těchto komentářů, u soudů každého členského státu, na jehož území jsou nebo byly přístupné informace zveřejněny na internetu.

1. ÚVOD

Dne 17. října 2017 vydal Soudní dvůr Evropské unie (dále jen SD EU) rozhodnutí týkající se interpretace pravidla speciální (alternativní) příslušnosti soudů upravené v článku 7 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis v případech pomluvy právnické osoby na internetu (rozhodnutí ve věci *C-194/16 Bolagsupplysningen*²).

Mezinárodní příslušnost soudů ve sporech s mezinárodním prvkem je upravena v Nařízení Brusel Ibis³. Pro mimosmluvní závazkové vztahy (mimo jiné pomluva a porušení osobnostních práv) se aplikuje pravidlo obecné příslušnosti (článek 4) a pravidlo alternativní příslušnosti (článek 7 odst. 2).

Dle obecné příslušnosti v článku 4 Nařízení Brusel Ibis může žalující podat žalobu u soudů v místě bydliště žalovaného (pro právnické osoby je pojem „bydliště“ autonomně interpretován v článku 63). Alternativní příslušnost v článku 7 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis obsahuje pravidlo, že ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti může být osoba žalována u soudu místa, kde „došlo nebo může dojít ke škodné události“. Podle judikatury SD EU se místo škodné události vztahuje jak k místu příčinné události, tak k místu, kde se škoda projevila.⁴

² Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 17. října 2017. *Bolagsupplysningen OÜ a Ingrid Ilsjan v. Svensk Handel AB*. Věc C-194/16.

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Nařízení Brusel Ibis).

⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. listopadu 1976. *Handelskwekerij G. J. Bier BV proti Mines de potasse d'Alsace SA*. Věc 21-76.

2. VÝVOJ JUDIKATURY K INTEPRETACI ČLÁNKU 7 ODS. 2 NAŘÍZENÍ BRUSEL IBIS

Kritérium „*místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události*“ byl pro případy pomluvy a porušení osobnostních práv autonomně interpretován ve dvou dřívějších rozhodnutích, na které SD EU i v tomto případě navázal.⁵

První rozhodnutí se týkalo pomluvy fyzické osoby prostřednictvím článku v tištěných novinách distribuovaných na území několika států (rozhodnutí ve věci *C-68/93 Shevill*⁶). V tomto rozhodnutí vytvořil SD EU tzv. mozaikovou úpravu příslušnosti. Žalobce (poškozená – pomluvená osoba) si mohla na základě tohoto rozhodnutí vybrat a podat žalobu:

1. u soudů místa bydliště žalovaného (vydavatele informace) na náhradu celé újmy (obecné pravidlo v článku 4);

nebo dle článku 7 odst. 2

2. u soudů místa, kde došlo k jednání (příčinné události) na náhradu celé újmy (toto místo se bude ve většině případů shodovat s místem bydliště žalovaného jako původce poškozující informace); nebo
3. u soudů v každém dalším členském státě, kde byla publikace distribuována a kde poškozený tvrdil, že utrpěl újmu na pověsti; příslušnost těchto soudů byla omezena pouze na škodu způsobenou v daném členském státě.

Druhé rozhodnutí se týkalo pomluvy fyzické osoby prostřednictvím informací zveřejněných na internetu (rozhodnutí ve spojených věcech *C-509/09 a C-161/10 eDate a Martinez*⁷). V tomto rozhodnutí SD EU potvrdil použitelnost článku 7 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis a kritéria „*místo škodné události*“ na žaloby pro porušení osobnostních práv způsobené informacemi zveřejněnými na internetu. Soudní dvůr navázal na svou dřívější judikaturu ve věci *C-68/93 Shevill*, nicméně doplnil kritérium „*centra zájmů*“ žalobce

⁵ Generální Advokát Bobek ve svém posudku ze dne 13. července 2017 ve věci *C-194/16 Bolagsupplysningen* analyzoval vývoj judikatury a její odůvodnění pro interpretaci článku 7 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis, s. 6 až 7.

⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. března 1995. Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL a Chequepoint International Ltd proti Presse Alliance SA. Věc C-68/93.

⁷ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 25. října. eDate Advertising GmbH v. X, Olivier Martinez, Robert Martinez v. MGN Limited. Spojené věci C-509/09 a C-161/10.

(poškozeného). Tímto místem je obecně členský stát, ve kterém má žalobce obvyklé bydliště nebo členský stát, u kterého lze prokázat obzvláště úzkou vazbu, např. tam, kde žalobce vykonává svou pracovní činnost.⁸ Na základě rozhodnutí *C-509/09 a C-161/10 eDate a Martinez* si žalobce mohl vybrat a podat žalobu:

1. u soudů místa bydliště žalovaného (vydavatele informace) na náhradu celé újmy (obecné pravidlo v článku 4);
nebo dle článku 7 odst. 2
2. u soudů místa, kde došlo k jednání (příčinné události) na náhradu celé újmy (toto místo se bude ve většině případů shodovat s místem bydliště žalovaného jako původce poškozující informace); nebo
3. u soudů v každém dalším členském státě, kde byla informace zveřejněna a kde poškozený tvrdí, že utrpěl újmu na pověsti; příslušnost těchto soudů je omezena pouze na škodu způsobenou v daném členském státě; nebo
4. u soudů členského státu, kde má centrum svých zájmů, a to opět na náhradu celé újmy.

Rozhodnutí *C-509/09 a C-161/10 eDate a Martinez* vyvolalo rozporuplné reakce. Podle našeho názoru nezohlednilo dostatečně relativně volnou šířitelnost informací na internetu. Zejména bod 3 výše uvedené struktury by mohl znamenat, že by byla založena mezinárodní příslušnost soudů všech 28 členských států, neboť všude tam je možné si informaci na internetu přechytit. Žaloby podané u všech členských států asi nebudou v praxi příliš časté, nicméně i tak by mohlo být „forum shopping“ součástí procesní strategie žalobce, resp. žalovaný by nemohl předvídat, u jakých soudů bude žalován.⁹

⁸ Posudek GA Bobka ze dne 13. července 2017 ve věci *C-194/16 Bolagsupplysningen*, s. 6.

⁹ Stejně tak posudek Generálního advokáta Bobka ze dne 13. července 2017 ve věci *C-194/16 Bolagsupplysningen*, bod 77.

3. POMLUVA PRÁVNICKÉ OSOBY NA INTERNETU

V roce 2017 měl SD EU příležitost interpretovat pojem „místo škodné události“ v případě pomluvy právnické osoby na internetu.

3.1 SKUTKOVÝ STAV A PŘEDBĚŽNÉ OTÁZKY

Estonská společnost Bolagsupplysningen, založená podle estonského práva, a paní Ilsjan, její zaměstnankyně, podaly dne 29. září 2015 žalobu proti Svensk Handel, společnosti založené podle švédského práva, u estonského soudu prvního stupně. Podle žaloby společnost Svensk Handel zařadila na své internetové stránce společnost Bolagsupplysningen na tzv. černou listinu a uvedla, že se dopouští podvodů a nekalých praktik. Na diskuzním fóru společnosti Svensk Handel se objevilo téměř tisíc negativních komentářů, některé obsahující přímé výzvy násilí proti estonské společnosti. Společnost Svensk Handle odmítla zápis a komentáře odstranit, čímž byla údajně poškozena obchodní činnosti společnosti Bolagsupplysningen ve Švédsku, čímž jí denně vznikala majetková újma. Žalobci se v původním řízení domáhali, aby společnost Svensk Handel opravila nesprávné údaje zveřejněné na její internetové stránce a odstranila komentáře, které na ní byly uvedeny, a aby zaplatila odškodnění ve výši 56.634,99 eura jako náhradu vzniklé škody.

Estonské soudy rozhodly o oddělení žaloby společnosti Bolagsupplysningen a paní Ilsjan, neboť v případě pomluvy fyzické osoby byla mezinárodní příslušnost estonských soudů dána. Odvolací soudy ovšem zpochybnilly mezinárodní příslušnost estonských soudů v případě žaloby společnosti Bolagsupplysningen. Z tohoto důvodu podal Riigikohus (Nejvyšší soud Estonska) tři předběžné otázky k SD EU:

1. „Musí být čl. 7 bod 2 [nařízení č. 1215/2012] vykládán v tom smyslu, že osoba, jejíž práva měla být porušena tím, že o ní byly na internetu zveřejněny nesprávné údaje, a komentáře, jež se jí týkají, nebyly odstraněny, může u soudů každého členského státu, na jehož území jsou nebo byly přístupné informace zveřejněny na internetu, podat v souvislosti se škodou, která v daném členském státě vznikla, žalobu, jíž se

domáhá opravy nesprávných údajů a odstranění komentářů porušujících její práva?

2. *Musí být čl. 7 bod 2 [nařízení č. 1215/2012] vykládán v tom smyslu, že právnická osoba, jejíž práva měla být porušena tím, že o ní byly zveřejněny na internetu nesprávné údaje a komentáře, jež se jí týkají, nebyly odstraněny, může stran celkové újmy, která jí vznikla, uplatnit nároky na opravu údajů, uložení povinnosti odstranit komentáře a náhradu majetkové újmy zapříčiněné zveřejněním nesprávných údajů na internetu, u soudů toho státu, v němž se nachází středisko jejích zájmů?*
3. *V případě kladné odpovědi na druhou otázku: musí být čl. 7 bod 2 [nařízení č. 1215/2012] vykládán v tom smyslu, že*
 - *lze vycházet z domněnky, že středisko zájmů právnické osoby, a tedy místo, kde došlo k újmě, je v tom členském státě, v němž se nachází její sídlo, nebo*
 - *je nutno při určování střediska zájmů právnické osoby, a tedy místa, kde došlo k újmě, zohlednit všechny okolnosti, například sídlo a provozovnu této právnické osoby, sídlo jejích zákazníků a způsob, jakým je uskutečňována její obchodní činnost?“*

3.2 ROZHODNUTÍ A ODŮVODNĚNÍ SD EU

Rozhodnutí C-194/16 *Bolagsupplysningen OÜ* se od předchozích (C-68/93 *Shevill* a C-509/09 a C-161/10 *eDate a Martinez*) odlišuje ve dvou věcech: **právnická osoba** (nikoli fyzická osoba) se primárně domáhá **opravy** a **odstranění** informací zveřejněných na internetu a pouze podpůrně náhrady údajné újmy způsobené na její pověsti.

3.3 DRUHÁ A TŘETÍ PŘEDBĚŽNÁ OTÁZKA

Ve druhé a třetí předběžné otázce se SD EU zabýval, zda **právnická osoba** může podat žalobu, kterou se domáhá opravy údajů, odstranění komentářů a náhrady veškeré újmy, u soudů členského státu, ve kterém se nachází **centrum jejích zájmů**, resp. jaká kritéria a okolnosti je potřeba zohlednit za účelem určení uvedeného centra zájmů.¹⁰

¹⁰ Odůvodnění rozhodnutí ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen*, bod 22.

Soudní dvůr potvrdil, že kritérium centra zájmů poškozeného neblíže vystihuje místo, kde se v zásadě projevuje škoda ve smyslu článku 7 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis,¹¹ neboť soudy v tomto místě mohou nejlépe posoudit dopad obsahů informací na práva dotčené osoby.¹² Pro aplikaci tohoto kritéria není rozhodující, zda má údajně utrpěná újma majetkovou nebo nemajetkovou povahu.¹³ Dále není rozhodující, zda žalující – poškozená osoba je fyzickou nebo právnickou osobou.¹⁴¹⁵ Existence alternativních pravidel příslušnosti je odůvodněna zájmem na řádném výkonu spravedlnosti a existence úzké vazby mezi soudem a podanou žalobou, a nikoliv zájmem na konkrétní ochraně žalobce.¹⁶ Stejně tak článek 7 odst. 2 nesleduje cíl ochrany slabší smluvní strany (spotřebitele, zaměstnance nebo pojistníka), jak je tomu v případě pravidel v člancích 10 až 23 Nařízení Brusel Ibis.¹⁷

Centrem zájmů právnické osoby, která vykonává podnikatelskou činnost, musí odrážet místo, kde je její obchodní pověst nejstálenejší, tedy místo, kde vykonává hlavní podnikatelskou činnost. Centrum zájmů právnické osoby se nemusí shodovat s místem jejího sídla, pokud svou veškerou nebo hlavní podnikatelskou činnost vykonává na území jiného členského státu.¹⁸

Dle odůvodnění SD EU „pokud dotčená právnická osoba... vykonává hlavní činnost v jiném členském státě než ve státě svého sídla, je třeba mít za to, že obchodní pověst této právnické osoby, jež mohla být poškozena sporným zveřejněním údajů, má v prvně uvedeném členském státě větší váhu než v jakémkoliv jiném, a tudíž by případné poškození této pověsti bylo v prvně uvedeném státě pocítováno nejsilněji. Soudy uvedeného členského státu tudíž mohou nejlépe posoudit existenci a případný rozsah tohoto údajného poškození...“

¹¹ Odůvodnění rozhodnutí ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen*, bod 33.

¹² Odůvodnění rozhodnutí ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen*, bod 34.

¹³ Odůvodnění rozhodnutí ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen*, bod 36.

¹⁴ Odůvodnění rozhodnutí ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen*, bod 38.

¹⁵ Generální Advokát Bobek ve svém posudku ze dne 13. července 2017 ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen* velmi důkladně věnoval odůvodnění aplikace článku 7 odst. 2 a kritéria „místa škodné události“ na právnické osoby, s. 8 až 13.

¹⁶ Odůvodnění rozhodnutí ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen*, bod 38.

¹⁷ Odůvodnění rozhodnutí ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen*, bod 39.

¹⁸ Odůvodnění rozhodnutí ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen*, bod 41.

Na druhou a třetí otázku proto SD EU odpověděl, že právnická osoba může na základě článku 7 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis podat žalobu na opravu a odstranění komentářů a náhradu veškeré utrpěné újmy u soudů členského státu, ve kterém se nachází středisko jejích zájmů. Pokud dotčená právnická osoba vykonává hlavní část své obchodní činnosti na území jiného členského státu, než kde je její sídlo, může „podat žalobu na údajného původce zásahu na základě místa projevů škody v tomto jiném členském státě“.¹⁹

V uvedeném případě v původním řízení estonská společnost Bolagsupplysningen vykonávala valnou většinu své obchodní činnosti ve Švédsku, nikoliv v Estonsku jako místa svého sídla; informace a komentáře na webové stránce společnosti Svensk Handel byly napsány ve švédštině, a tedy v zásadě určeny osobám usazeným ve Švédsku. Centrum zájmů estonská společnost Bolagsupplysningen je z tohoto důvodu ve Švédsku, a proto není dána mezinárodní příslušnost estonských soudů.

3.4 PRVNÍ PŘEDBĚŽNÁ OTÁZKA

V první předběžné otázce se SD EU zabýval, zda poškozená osoba může žalovat na opravu a odstranění těchto informací u soudů každého členského státu, na jehož území jsou nebo byly údajně poškozující informace dostupné. Na tuto otázku SD EU odpověděl záporně. Vzhledem k relativně volnému oběhu informací na internetu a jejich „všudypřítomnosti“ by bylo nepřiměřené a neefektivní umožnit žalobu u soudů v podstatě kteréhokoliv členského státu. Návrh domáhající se opravy údajů a odstranění je jediný a nerozdělitelný, a proto je možné jej podat pouze u jediného soudu, který je příslušný pro rozhodování o celém nároku ve věci náhrady újmy.

4. ZÁVĚR

Rozhodnutí SD EU ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen OÜ* znamená významný posun v interpretaci kritéria „místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ v článku 7 odst. 2 Nařízení Brusel Ibis.

Soudní dvůr neučinil rozdílu mezi majetkovým a nemajetkovým nárokem a potvrdil aplikaci článku 7 odst. 2 a kritéria centra zájmů poško-

¹⁹ Odůvodnění rozhodnutí ve věci C-194/16 *Bolagsupplysningen*, bod 44.

zeného také na právnické osoby. Soudní dvůr vzal v úvahu povahu šíření informací na internetu a zúžil, resp. vyloučil možnost mozaikové úpravy v případě pomluvy právnické osoby na internetu a žalob na opravu a odstranění závadných informací.

Zůstává otázkou, zda je možné toto rozhodnutí použít i na osoby, které nevykonávají podnikatelskou činnost, tedy vyloučit možné negativní dopady rozhodnutí ve věci *a C-509/09 a C-161/10 eDate a Martinez* a možnosti žalovat ve všech členských státech, kde se škoda projevila (byť s teritoriálně omezenou výší náhrady škody).

Závěrem, poškozená právnická osoba si v případě pomluvy na internetu může pro žalobu na opravu a odstranění informací a náhradu škody vybrat a žalovat:

1. u soudů místa bydliště žalovaného - vydavatele informace na náhradu celé újmy (obecné pravidlo v článku 4);

nebo dle článku 7 odst. 2

2. u soudů místa, kde došlo k jednání (příčinné události) na náhradu celé újmy; nebo
3. u soudů členského státu, kde má centrum svých zájmů na náhradu celé újmy.

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>).